ELDREPOLITISK PROGRAM
Valgperioden 2023-2027

Eldrerådet i Trøndelag fylkeskommune

Vedtatt i eldrerådet 18.11.2024, sak 51/24

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylhkentjïelte

INNHOLD

Forord 3
Eldrerådet 3
Aldersdiskriminering 4
Samfunnsengasjement og frivillighet 4
Digitalt utenforskap 5
Bolig 5
Mobilitet 6
Folkehelse 6
Eldreomsorg 7
Velferdsteknologi 7
Tannhelse 8
Minoriteter 8
Utdanning 8
Veiledere og informasjon på nett 9

Der ikke annet er nevnt er bildene tatt fra Trøndelag fylkeskommunes mediebank.
Bildet på forsiden er musikkvideoen Trønder https://www.trondelagfylke.no/om-oss/fylkeskommunen/bilder-og-film/tronder/
Illustrasjon på side 4 er fra Stockbilder/Microsoft 356
Bildene på side 5 og 6 er tatt av Marianne Knapskog, seksjon regional
Bildet på side 13 er tatt av Vidar Alvik/Trøndelag fylkeskommunes mediebank

FORORD

Trøndelag fylkes eldreråd har et videreutviklet eldrepolitisk program fra perioden 2019 – 2023. Med utgangspunkt i dette er et Eldrepolitisk program for perioden 2023 – 2027 utviklet. Programmet er et politisk styringsdokument for eldrerådet, og dokumentet omhandler eldrerådets politiske prioriteringer. Eldrepolitikken er viktig for de eldres livskvalitet, og formes gjennom sentrale politiske føringer.

FNs bærekraftmål er en overordnet ramme for målet om en bærekraftig samfunnsutvikling i Trøndelag fylkeskommune. Det innebærer at også eldrerådet skal arbeide for «en utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine». Rådsmedlemmenes erfaringsbakgrunn er her et viktig element.

Eldrerådet vil arbeide for eldrepolitiske tiltak som reduserer levekårsforskjeller. Politikken er i kontinuerlig endring, noe som medfører at eldrerådet til enhver tid må ta stilling til prioriteringer som fylkesting og Stortinget beslutter.

Trøndelag eldreråd har tradisjon for å besøke kommunene rundt om i fylket, noe som har vært gjensidig berikende for fylkesrådet og de kommunale eldreråd med hensyn til kunnskap og innsikt i eldrepolitikken i Trøndelag fylke. I tillegg er rådsmedlemmene ombudsmenn som mottar henvendelser fra sine nærmiljø, og de kan ta opp saker i rådet. Vi takker alle som har bidratt med innspill til Eldrepolitisk program.

Frøya 15.11.24

Sveinung Gundersen
leder i eldrerådet i Trøndelag fylkeskommune

ELDRERÅDET

Eldrerådet i Trøndelag er oppnevnt av fylkestinget, og skal være et rådgivende organ for fylkeskommunen. Fylkesdirektøren skal sørge for å holde rådet oppdatert og ta det med på råd i alle saker av betydning for eldre i Trøndelag.
Eldrerådet skal være et talerør for de eldre i fylket og skal sikre at deres syn er med når avgjørelser fattes.
Eldrerådet tar også egne initiativ og fremmer saker også for statlige og kommunale myndigheter og øvrig samfunnsliv.
Eldrerådet består av ni medlemmer. Syv av medlemmene velges blant fylkets eldre etter forslag fra eldres organisasjoner. To medlemmer velges blant fylkestingets medlemmer. Medlemmene skal representere hele fylket.

Medlemmer i perioden 2023-27:
Fra organisasjonene:
Sveinung Gundersen,
Svein Erling Smolan
Kirsti Hamre Nilsen
Anne Lise Tangen
Laila Roel
Solfrid Anita Løvseth
Egil Hestnes
Fra fylkestinget:
Harald Fagervold (Pp)
Tor Berre (SV)

Varamedlemmer, i rekkefølge:
Fra organisasjonene:
1. Ann-Inger Leirtrø
2. Aage Borrmann
3. Marta Richstad Berbu
4. Ivar Sjømæling
5. Elster Melum Stølan
6. Jan Inge Åsmul
7. Rolf Inge Fagerhaug

Fra fylkestinget:
1. Elisabeth Paulsen (V)
2. Jan Bojer Vindheim (MDG)

ALDERSDISKRIMINERING

Eldre er like ulike som alle andre, og alderen i seg selv bør ikke være til hinder for at eldre kan engasjere seg, arbeide og utfolde seg. Hvert menneske bør bedømmes ut fra sine egne fysiske og psykiske forutsetninger.

Kilde: Stockbilder/Microsoft 356

Vi mener:

- Pensjonen bør reguleres i takt med frontfagene i arbeidslivet
- Aldersdiskriminerende lovbestemmelser som f.eks. ved valg til meddommer og medlemmer av Utlendingsnemnda, fjernes
- Reglene om avkorting av grunnpensjon mellom ektefelle/samboer ved fylte 67 år fjernes
- Offentlig tilsatte bør kunne arbeide etter pensjonsalder uten tap av pensjon på samme måte som privat tilsatte
- Det bør være samme regler for førerkort og leie av bil for pensjonister som for andre.
- Pensjonister kan være en ressurs i arbeidslivet og det bør være fleksible ordninger med kombinasjon av pensjon og lønn

SAMFUNNSENGASJEMENT OG FRIVILLIGHET

Mange eldre er aktive og det frivillige arbeidet som pensjonister utfører, har stor verdi for samfunnet. Men det er likevel slik at alt for mange blir «avskiltet», og at samfunnet derfor går glipp av erfaring, fagkunnskap og arbeidskapasitet både i arbeidsliv og frivillighet. De over 70 er sterkt underrepresentert i folkevalgte organer, råd og utvalg. Ensomhet blant eldre er økende.

Vi mener:

- Alle kommuner bør lage frivillighetsplaner og frivillighetssentralene bør styrkes, bl.a. ved aktiv bruk av eldres kompetanse og arbeidskapasitet
- Eldre må rekrutteres til politiske verv på alle områder
- Eldreråd gis tale- og forslagsrett i kommunestyrer og fylkesting
- Alle møte- og publikumsområder bør være universelt utformet og ha teleslynge
- Det etableres et kulturtransport-tilbud for de som trenger det

DIGITALT UTENFORSKAP

Digitaliseringen av samfunnet forenkler hverdagen for de fleste av oss, men bidrar til økt utenforskap for de som ikke mestrer digitale hjelpemidler. Digitaliseringsdirektoratet mener at hver femte innbygger kan være sårbar i møte med offentlige digitale tjenester.

Vi mener:

- Alle innbyggere må få likeverdige offentlige tjenester, uavhengig av bakgrunn, språkkunnskaper, alder osv. Analoge systemer må opprettholdes der det er behov for det.
- Økt støtte til organisasjoner som driver med digital opplæring, som f.eks. Seniornett. En-til en-opplæring bør være gratis og er et kommunalt ansvar.
- Telefontjeneste for eldre som trenger hjelp og tips når det gjelder bruk av offentlige digitale tjenester
- Alle husstander og bedrifter skal ha tilbud om raskt bredbånd med 100 Mbit/s
- Mer brukervennlige digitale tjenester, også når det gjelder fullmaktsløsninger som gir tilgang til digitale tjenester på vegne av en annen bruker

Kilde: Stockbilder/Microsoft 365

BOLIG

Det er et mål at flest mulig skal kunne bo hjemme så lenge som mulig. Det krever tilrettelegging av boliger og en god kommunal hjemmetjeneste.

Vi mener:

- Eldre som har bruk for tilrettelegging av boligen for fortsatt å kunne bo der, må få aktiv veiledning og økonomisk støtte, bl.a. fra Husbanken og Enova
- Hjemmetjenestene må utvikles sammen med brukere og deres pårørende.
- Det bør bygges flere tilrettelagte boliger med tilbud om kjøp av enkelte servicefunksjoner
- Økt bruk av hensiktsmessig velferdsteknologi (se eget kap)
- Boliger for eldre bør ha nærhet til lokalsenter med forretninger, kafeer, kulturtilbud og gode møteplasser. I utkantene bør nærbutikkene få en rolle som servicesentral

MOBILITET

Svært mange eldre kjører bil, men mobiliteten blir mindre med alderen, og en godt utbygd kollektivtrafikk er viktig både for de daglige gjøremål og for å kunne ta aktiv del i kultur- og samfunnsliv.

Vi mener:

- Buss- og båttilbudet i utkantene må styrkes
- Anbudsutlysningen må sikre taxinæringen i hele fylket og bidra til mer fleksible løsninger i nærtransporten (skoleskyss, bestillingstransport og pasientreiser)
- Bestillingstransport for pensjonister (i dag bare i Trondheim) må innføres i hele fylket
- To tog i timen på strekningen Støren-Steinkjer. Lokale stoppesteder opprettholdes.
- Honnørpris på buss og tog opprettholdes
- TT-ordningen styrkes med midler som dekker behovet
- Billetter på offentlige transportmidler skal kunne betales med kontanter, bankkort og klippekort.
- Billetter på buss, tog, båt og ferjer må være gjennomgående og ha reisegaranti
- Alle regionbusser må ha toalett
- Fiber- og mobilnett må bygges ut i raskere tempo

FOLKEHELSE

Folkehelsearbeid handler om å legge til rette for en samfunnsutvikling som både motvirker sosiale ulikheter og fremmer god helse og trivsel i befolkningen. Forebyggende helsetiltak og fysisk aktivitet er viktig for å utsette og redusere aldersrelaterte fysiske og psykiske plager

Vi mener:

- Planer for nærmiljøutvkling der det legges til rette med turveier, møteplasser o.l. som en stimulans til aktivitet og fellesskap
- Frisklivssentralene må styrkes for å fremme helse og forebygge sykdom ved å gi tidlig hjelp til å endre levevaner og mestre helseutfordringer.
- Kultur- og aktivitetstilbud bør tilbys eldre med lav egenandel og tilbringertjeneste

ELDREOMSORG

De aller fleste eldre opplever å beholde sin gode helse langt opp i alderdommen, men med økende alder rammes mange av sykdommer som krever medisinering, tilsyn og behandling. Tjenestetilbudet i den enkelte kommune må utformes i respekt for den enkeltes selvbestemmelsesrett, egenverd og livsførsel.

Vi mener:

- At staten trapper om finansieringen slik at alle får et tjenestetilbud med boformer tilpasset den enkeltes behov, sykehjemsplasser, omsorgsboliger, bofellesskap og korttidsplasser for avlasting, rehabilitering og akutte tilfeller.
- GPS til personer med demens
- Tiltak for å forebygge vold og overgrep mot eldre
- Ektepar og samboere bør få bo sammen på sykehjem hvis de ønsker det. Enerom til enslige eldre.
- Det faglige nivået i helse- og omsorgstjenesten bør heves ved flere fagutdannede, tverrfaglighet og hele stillinger.
- Strategi for «*God og riktig mat hele livet*» må gjøres kjent og tas i bruk i alle kommuner.

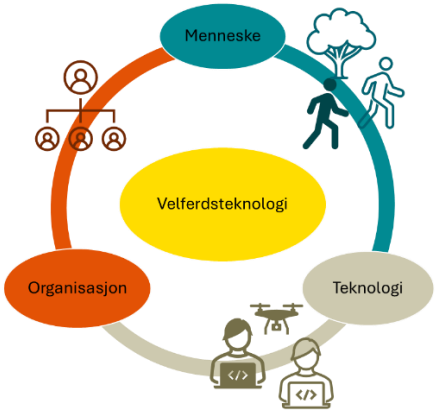

VELFERDSTEKNOLOGI

Velferdsteknologi er teknologi som kan hjelpe eldre til å mestre hverdagen og teknologi som hjelper helsepersonell til å gjøre jobben i eldreomsorgen og spesialisthelsetjenesten. Hjelpemidlene skal bidra til at man føler deg trygg hjemme, ha mulighet til å bo lengre i egen bolig og oppleve økt mestring selv med hjelp fra teknologien.

Vi mener:

- Alle eldre bør gis lik tilgang på god velferdsteknologi, uavhengig av inntekt, bosted og digital kompetanse.
- Velferdsteknologi må ikke innføres for å kutte i budsjettet, men for å gi et bedre helsetilbud, gi eldre trygghet, mestring og mulighet til å bo lengre i egen bolig.
- Teknologien må være enkel å bruke og både helsepersonell og brukere må få god opplæring.
- Helsepersonell må derfor ha etisk og juridisk kompetanse når de skal implementere velferdsteknologi.
- Lokaliseringsteknologi og digitalt tilsyn må gjennomføres slik at det ikke blir overvåkning som truer den enkeltes privatliv og personvern eller bidrar til ensomhet/sosial isolasjon

TANNHELSE

Stadig flere eldre har egne tenner, og mange har i tillegg omfattende tannerstatninger som krever daglig stell. Sykdom, medisiner og funksjonssvikt bidrar til at mange eldre har ekstra behov for tannhelsetjeneste.

Vi mener:

- Tannhelse må komme inn under frikortordningen
- Tilgang til tannpleier for pasienter i eldreinstitusjoner
- Opplæring av helsepersonell i hjelp til daglig munn- og tannpleie
- Rekruttering av tannleger til distriktene

MINORITETER

Innvandring har ført til at mange ikke har norsk som morsmål og at de derfor både kan ha vansker med å forklare sine behov og vite hva slags tjenester de har krav på. Vi har også nasjonale minoritetsgrupper, samer og kvener, som heller ikke har norsk som hovedspråk. Mennesker med minoritetsbakgrunn er å finne både blant brukere og tilsatte i helse- og omsorgssektoren og andre offentlige etater. Det blir derfor viktig med tiltak som minsker språkbarrierene.

Vi mener:

- Minoritetsbefolkninga må få informasjon på et språk de forstår og en god tolketjeneste må være tilgjengelig når det er behov for det
- Det må være et krav at de som jobber med eldre har gode nok norskkunnskaper
- Offentlige etater i kommuner med en stor sørsamisk befolkning må ha kompetanse på samisk språk og kultur
- Den kulturelle spaserstokken bør gi et tilbud som inkluderer samisk kultur.

UTDANNING

Fylkeskommunen har ansvaret for videregående skoler og fagskoler som gir viktig utdanning innen helse- og oppvekstfag. Flere eldre øker behovet for arbeidskraft innen denne sektoren.

- Det må bli flere skoleplasser innen helse- og oppvekstfag
- Utdanningsinstitusjoner på alle nivå må ha kapasitet til å dekke behovene for rekruttering og videreutdanning av fagfolk i eldreomsorgen

VEILEDERE OG INFORMASJON PÅ NETT

Regjeringens veileder for eldreråd
veileder-for-eldrerad-med-omslag-oppdatert-september-2023.pdf (regjeringen.no)

Senteret for et aldersvennlig Norge
Velkommen til eldrerådet v2 (eldreradskurset.no)

Nordlandfylkeskommunes eldrepolitiske program
eldrepolitisk-program-2022-2025.pdf (nfk.no)

Kommuneloven
Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) - Kapittel 5. Kommunal organisering. Folkevalgte organer - Lovdata

Forskrift om medvirkningsordninger
Forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom (forskrift om medvirkningsordninger) - Lovdata

